

POSTANOWIENIE

Dnia 14 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z powództwa Z. F.

przeciwko [...] U. [...] w S.

o zadośćuczynienie i wydanie oświadczenia określonej treści,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 14 września 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 czerwca 2020 r., sygn. akt III APa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża powoda kosztami postępowania kasacyjnego pozwanego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 9 czerwca 2020 r. oddalił apelację powoda Z. F. od wyroku Sąd Okręgowego w S. z 9 października 2019 r., oddalającego powództwo przeciwko pozwanemu [...] U. [...] w S. o wydanie oświadczenia o określonej treści oraz zasądzenie 10.000 zł zadośćuczynienia. Podstawą negatywnego rozstrzygnięcia było stwierdzenie przedawnienia. Sąd Apelacyjny potwierdził, że sprawy o ochronę dóbr osobistych pracownika mieszczą się w kategorii spraw związanych ze stosunkiem pracy i podlegają przedawnieniu na podstawie art. 291 § 1 k.p.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. „jako, iż istnieje potrzeba wykładni

przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, a mianowicie zastosowania przepisu art. 291 § 1 k.p. w zakresie ustalenia terminu przedawnienia do roszczeń pracownika (zarówno majątkowych i niemajątkowych) z tytułu naruszenia jego dóbr osobistych jako roszczeń związanych ze stosunkiem pracy”.

Pozwany wniósł o nieprzyjęcie skargi i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przysądu i dlatego nie został uwzględniony.

Nie spełnia się wskazana we wniosku podstawa przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż zgłoszona kwestia nie wykracza poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa. Zwykła wykładania przepisu nie składa się na podstawę przysądu (*a contrario* art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Znaczenie ma dopiero kwalifikowana potrzeba wykładni przepisu, wynikająca z poważnych wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie.

Wskazany we wniosku art. 291 § 1 k.p. nie jest nowy w systemie prawa. Ma już swoje orzecznictwo oraz opracowania.

Przepis ten nie zmienia podstawowej zasady, czyli że to prawo materialne, które kształtuje i decyduje o stosunku prawnym (uprawnieniach i obowiązkach), określa też przedawnienie.

Przedawnienie należy do prawa materialnego a nie procesowego, stąd nie decyduje przyjęte w art. 476 § 1 pkt 1 k.p.c. ujęcie w „sprawach z zakresu prawa pracy” zbiorczo spraw o roszczenia ze stosunku pracy i (lub) spraw z nim związanych. Rozróżnienie na roszczenia ze stosunku pracy i roszczenia z nim związane ma swą genezę w procedurze a nie w prawie materialnym. Chodzi o aspekt procesowy (użyteczny) szerszego zakresu pojęcia sprawy z zakresu prawa pracy, która obejmuje sprawy o roszczenia ze stosunku pracy lub z nim związane (art. 476 § 1 pkt 1 k.p.c.).

Kwestią samodzielną (odrębną) jest przedawnienie.

Generalnie to podstawa materialna roszczenia decyduje o przedawnieniu. Należy kierować się przy tym regułą z art. 300 k.p., że w sprawach

nieunormowanych przepisami prawa pracy do stosunku pracy można stosować odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego, jeżeli nie są one sprzeczne z zasadami prawa pracy. Prawna podstawa odpowiedzialności określa też właściwy jej termin przedawnienia.

Wielość i złożoność sporów, wymaga każdorazowo indywidulanej kwalifikacji i ustalenia podstawy przedawnienia.

W tej sprawie Sąd powszechny, odwołując się do orzecznictwa, wskazał, iż nie budzi żadnych wątpliwości, że przewidziane w prawie cywilnym roszczenie o ochronę dóbr osobistych skierowane przez pracownika przeciwko pracodawcy jest związane ze stosunkiem pracy.

Innymi słowy, gdy roszczenie pracownika wynika z prawa cywilnego, to to prawo z reguły decyduje o przedawnieniu. Ma to znaczenie, gdy termin przedawnienia prawa cywilnego jest „korzystniejszy” niż termin przedawnienia prawa pracy (art. 291 § 1 k.p.).

Potwierdza to dalsze orzecznictwo, bowiem w przypadku roszczeń związanych ze stosunkiem pracy uprawnione jest stosowanie przedawnienia prawa pracy – czyli z art. 291 § 1 k.p. (por. przykładowo sprawę o prawo do świadczeń z funduszu socjalnego – wyrok Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2013 r., II PK 272/12; roszczenie o odszkodowanie z tytułu otrzymywania niższej emerytury wskutek wydania przez pracodawcę niewłaściwego świadectwa pracy oraz niewydania zaświadczenia o pracy górniczej – wyrok Sądu Najwyższego z 5 maja 2001 r., I PK 180/10). Wskazane związanie procesowe sprawy związanej ze stosunkiem pracy może być szersze i odnosić się do sytuacji, gdy warunkiem świadczenia było wprawdzie zatrudnienie pracownicze, jednak dłużnikiem był inny podmiot niż pracodawca, wówczas zastosowanie mogą mieć przepisy prawa cywilnego (np. odszkodowanie od Skarbu Państwa za utracone prawo do akcji – wyrok Sądu Najwyższego z 22 maja 2014 r., III PK 116/13).

Cywilna podstawa odpowiedzialności nie musi też określać „korzystniejszego” przedawnienia dla zatrudnionego. Przykładowo stosowanie art. 471 k.c. może na pierwsze spojrzenie prowadzić do przedawnienia cywilnego (art. 118 k.c.), co może być błędne skoro umowy prawa cywilnego przewidują krótsze, np. 2-letnie przedawnienie (umowa zlecenie art. 751 k.c.). Stosowanie art. 471 k.c. na gruncie

stosunku pracy może łączyć się z terminem przedawnienia z art. 291 § 1 k.p. Przedawnienie zaś szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym zasadniczo jest również trzyletnie (art. 442¹ § 1 k.c.).

Sama wykładnia nie uzasadnia zatem uwzględniania wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jako że nie wprowadza żadnego novum w kwestii spraw związanych ze stosunkiem pracy i na tym gruncie modyfikacji przedawnienia z art. 291 § 1 k.p. Ponadto stosowanie przepisów o przedawnieniu należy w pierwszej kolejności do Sądów powszechnych w indywidualnych (konkretnych) sprawach.

Skarżący nie odwołuje się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., która jako jedyna na etapie przedsądu pozwalałaby ocenić, czy rozstrzygnięcie w jego sprawie oparte na przedawnieniu jest wadliwe, a ściślej aż oczywiście wadliwe (podstawa przedsądu – art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Skarżący nie wykazuje też rozbieżności w orzecznictwie sądów na tle wykładni art. 291 § 1 k.p. Nie stwierdza się jej również z urzędu, gdyż w przeciwnym razie Sąd Najwyższy podjąłby uchwałę dla ujednolicenia orzecznictwa.

Oceny tej nie zmieniają powołane we wniosku wyroki Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2013 r., II PK 272/12 i z 19 kwietnia 2013 r., III PK 43/12. Pierwszy wyrok został wyżej uwzględniony. Drugi zaś przyjmuje, że roszczenie pracodawcy przeciwko pracownikowi o zwrot pożyczki mieszkaniowej udzielonej z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przedawnia się na podstawie art. 291 § 1 k.p. Zarzut przedawnienia z art. 291 § 1 k.p. może być podniesiony także przez poręczyciela tej pożyczki. Nie jest to zatem wyrok sprzeczny z przedstawioną oceną.

Kolizja, czy sprzeczność, nie wynika też z tezy wniosku, że roszczenia niemajątkowe o ochronę dóbr osobistych nie podlegają przedawnieniu. Bezprzedmiotowe staje się wówczas wskazanie, czy ma do nich zastosowanie art. 291 § 1 k.p.

Wniosek odwołuje się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., która ma charakter uniwersalny i dlatego przedmiotem jej zainteresowania nie jest ocena zastosowania przepisu art. 291 § 1 k.p.c. w indywidualnej sprawie skarżącego.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c., zważając na wynik sprawy, dotychczasowe obciążenie powoda kosztami zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego i na tym tle na wartość przedmiotu sporu.

a.s.